

"La recerca és alluny

Mohammed Larbi Bouguerra és professor de química ambiental a París. Nascut a Bizerta (Tunísia) el 1936, l'any 93 va publicar 'La recerca contra el Tercer Món', on denuncia la situació dels països pobres, quan els rics assoleixen un alt nivell científic i tecnològic.

El títol del vostre llibre parla de "la recerca" contra el Tercer Món, però no de "la ciència" contra el Tercer Món. Quina és la diferència?

—La vertadera ciència és la que secreta la recerca, que és la ciència en vies de fer-se, la ciència viva, la ciència en marxa. Però avui les preocupacions de la recerca són molt allunyades de les necessitats del Tercer Món i dels països pobres en general, com la salut, l'energia... Seria intel·ligent d'ocupar-se'n, en interès de tota la humanitat. La desforestació pels pobres —per a tenir llenya per a la cuina i per a les altres necessitats de la vida— condueix al reescalfament de la Terra; els virus de la sida o d'Èbola i el bacil de Koch de la tuberculosi —que ha esdevingut resistent als antibiòtics—, viatgen amb avió i poden aterrar a tot el planeta. Hom constatarà, tot i així, que ningú no ha desforestat tant com els americans per afeblir els indís i que el bacil de Koch resistent també existeix a les presons de Nova York.

—Es pot dir que avui tothom viu millor que no fa mig segle, o això només és vàlid per a una petita part de la humanitat?

—El problema és saber què s'entén per viure millor. Per exemple, avui hi ha més nens africans vacunats, això és cert. Però si la societat no és capaç de donar oportunitat, després, a aquests infants per assegurar-los accés a l'atenció mèdica, a un entorn lliure de malària, a l'escola..., on és el progrés? En realitat, els avenços de la ciència i de la tècnica no han servit de la mateixa manera a tots els éssers humans. Els pobres no n'han recollit sinó les engrunes.

—Però la ciència ha permès de fer coses com l'anomenada "revolució verda" en agricultura. Ha tingut una influència positiva sobre els problemes de la fam?

—La revolució verda a l'Índia no ha beneficiat sinó els camperols rics. Necessita llavors selecciona-

des que cal comprar —i cal, doncs, tenir capital—. Aquests grans no donen el màxim rendiment, si no reben aigua en abundància amb un material d'irrigació costós, juntament amb adobs i plaguicides —per als quals també cal disposar de capital—. Els petits camperols, com que no tenen aquest fons, han hagut de vendre's les terres i han passat a engruixir les ciutats dormitori; o bé han hagut de vendre's la força de treball a les seves pròpies terres.

—La fam té més solucions?

—El problema de la fam no té gaire a veure amb la revolució verda. El nostre planeta produeix prou aliments. Mireu com els pagesos francesos aboquen la llet a la carretera o malmeten fruita i llegums espanyols o marroquins. Mireu les xifres de negoci dels fabricants d'aliments per a gossos i gats! En alguns països africans els camperols són obligats, per la força de la necessitat, a fer conreus de renda no alimentària, com ara cafè o el cotó. El problema és de repartiment i de decisions polítiques. En un llibre titulat *Food first. Beyond the Myth of Scarcity* (El menjar primer. Contra el mite de l'escassetat. Ballantine Books, Nova York, 1982) Frances Moore Lappé i Joseph Collins mostren que durant la sequera del 1970-1974, als països del Sahel, els vaixells que hi portaven l'ajut alimentari tornaven a salpar amb llegums, cacauets, cotó i carn. Durant aquells anys, afirmen tots dos autors nord-americans, les exporta-

tacions dels països del Sahel augmentaren i en alguns casos atenyeren rècords.

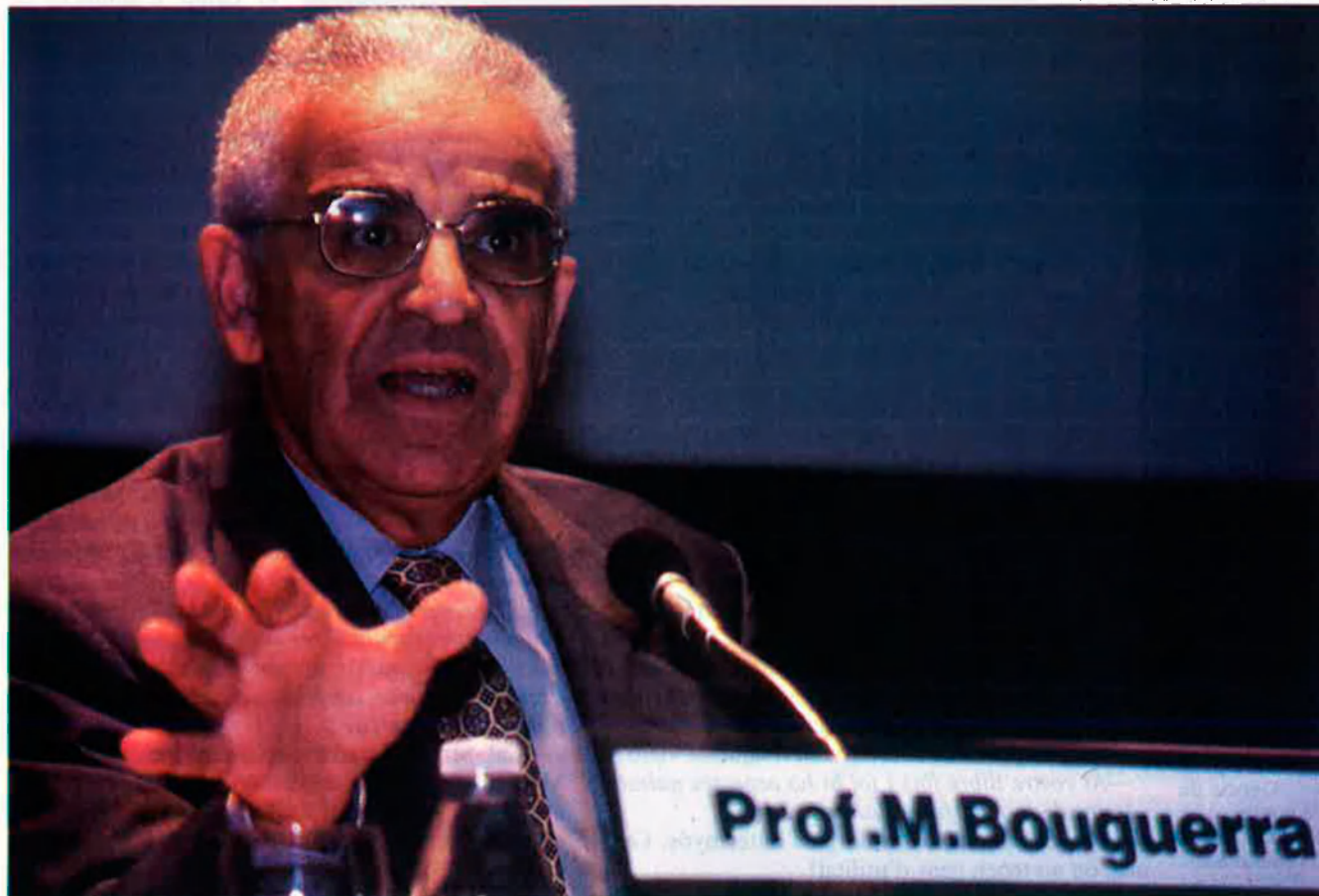
—Hi ha una explotació de recursos naturals del Tercer Món, particularment gens i llavors, que no beneficia els països que en formen part?

—El meu llibre dóna nombrosos exemples d'explotació descarada de riqueses del Tercer Món en benefici únic de les multinacionals. N'és un cas cèlebre el saqueig de gens, com fan a Etiòpia o a l'Amèrica Llatina. El descobriment, el 1978, per un

"El Tercer Món té més necessitat de preus més justos que no d'ajut alimentari. Cal reduir els intermediaris paràsits que viuen a costa dels camperols del Tercer Món. Més que medecines, cal millorar els termes de l'intercanvi."

ada del Tercer Món"

MUSEU DE LA CIÈNCIA / FUNDACIÓ LA CAIXA

estudiant mexicà, Rafael Guzmán, d'una nova varietat de blat de moro, a més de tres mil metres d'altitud, en el camp d'un vell pagès indi, va permetre a l'agricultura americana d'obtenir milers de milions de dòlars de benefici, perquè, en aquesta varietat, s'hi va descobrir un gen que atorga resistència a una greu malaltia fúngica que infligia grans pèrdues als grangers del Corn Belt. A continuació van vendre a Mèxic el blat de moro millorat, sense que aquest país se'n posés res a la butxaca, pel fet d'haver conservat durant segles aquesta interessant varietat de gens tan beneficiosos i d'haver-la proporcionada. No és pas just. I és lluny de ser un exemple aïllat!

—*Què en penseu, dels ajuts internacionals en forma d'aliments o medicines?*

—El Tercer Món té més necessitat de justícia, de preus més justos per a productes com el cafè, el sucre, el tabac, el cotó, el cacau o el sisal (planta de què s'extreuen fibres) que no d'ajut alimentari. Cal reduir els intermediaris paràsits que viuen a costa dels camperols del Tercer Món i que s'embutxaquen molts diners. Mireu el cas del cafè. Mireu què

en torna a un camperol guatemalenc, del que pagueu per una tassa de cafè a Barcelona o a París. Més que medicines, cal millorar els termes de l'intercanvi. La devaluació del franc CFA a l'Àfrica francòfona ha situat fora de l'abast de la gent els medicaments corrents. Un gran nombre de fàrmacs que han produït fortunes a les multinacionals deriven de plantes del Tercer Món —cardiotònics, anticancerígens, fàrmacs extrets de la vinca de Madagascar, per no dir la quinina, introduïda pels jesuïtes i robada als indis del Perú— i aquests darrers no han pas rebut un sou per haver-la preservada i mostrada als investigadors occidentals. Què és això d'enviar als països del sud medicaments prohibits als països rics, caducats —això és criminal— o que necessiten la cadena del fred!

—*I les transferències de tecnologia?*

—Les transferències de tecnologia no són per a encoratjar, perquè demanen tecnologies concebudes per als països del sud, per a la seva cultura i les seves tradicions i no una simple transferència. Cal formar enginyers i tècnics locals. Cal sobretot rehabilitar els coneixements locals, objecte de broma

"Un gran nombre de fàrmacs que han produït fortunes a multinacionals deriven de plantes del Tercer Món i els seus habitants no han pas rebut un sou per haver-les preservades i mostrades als investigadors occidentals."

ha països industrialitzats que fan el mateix. També s'exporten als països del Tercer Món medicaments ampliant-ne molt el camp d'actuació o sense assenyalar-ne els efectes secundaris perillosos. S'hi exporten molts medicaments de confort, no essencials, que no permeten de tractar malalties, ans les amaguen, com ara analgèsics; és una cosa molt perillosa, evidentment. Alguns medicaments són utilitzats per explotar millor la gent obrera i per tenir-la ben desperta a les fàbriques de tricot a l'Àsia. Tots aquests productes permeten a les multinacionals i als seus còmplices locals d'obtenir beneficis sucosos.

Mohammed Larbi Bouguerra, segon per l'esquerra, va participar en el seminari 'Epidèmies del segle XXI'. Es va celebrar al Museu de la Ciència de la Fundació La Caixa el passat mes d'abril.

per la colonització, que va anar als països "retardats" per aportar-hi, segons que pretenien, la modernitat i la civilització. De fet, denegaven tota cultura i tota aportació dels països pobres al fons de coneixements universals. Cosa absurda. Només heu de mirar l'orfebreria del regne de Benín, la cultura de Chinampas a Mèxic o la dels àrabs a Espanya per tenir la prova de la relativitat d'aquesta visió!

—Al vostre llibre fins i tot hi ha aspectes gairebé còmics de la transferència...

—Van enviar tractors a un país muntanyós, Guinea, on no tenen gens d'utilitat!

—N'hi ha gaires, de productes —plaguicides, medicines— prohibits al nord i revenuts als països del sud?

—Sí, molts. D'entrada, hi ha els plaguicides perillosos o molt tòxics, prohibits als Estats Units i que la llei americana permet d'exportar sense preocupar-se de moral o d'ètica, perquè *business first!* I hi

nals i als seus còmplices locals d'obtenir beneficis sucosos.

—“La recerca contra el Tercer Món” dibuixa una situació preocupant. Creieu encara que podran assolir un futur millor, en pocs anys, els països en desenvolupament, amb solucions aportades, en part, per la recerca?

—Cal ser moderadament optimistes. El Tercer Món no és pas isolat. Els seus problemes poden arribar als països rics. El Tercer Món ha estat explotat en el passat. Els països rics tenen un deute envers ell. Si la humanitat és sàvia, haurà de posar fi a l'aïllament del Tercer Món i a la seva indigència. Però hi ha també la responsabilitat de les elits i dels polítics locals. Jo no dic pas que tot el mal vingui dels països del nord..., tot i que la seva responsabilitat és immensa.

Xavier Duran

Crònica de Cissa

Roland Sierra

Crònica de Cissa narra l'evolució d'un petit poble del litoral mediterrani, vista a través dels ulls de Sèneca, un gat. Irònic i un punt descregut, Sèneca ens explicarà la seua història i també com era Cissa en el trànsit del segle passat a l'actual i quins singulars personatges hi vivien.

Edicions del Bullent
"Esplai", 13

El 'Tio' Rajola

Albert Hernández i Xulvi
Albert Hernández i Padilla

El "Tio" Rajola havia venut tota la mercaderia del jorn, el torrid sol d'agost li feia suar la gota. El front, bronzejat i rugós, semblava un camp flaurat...

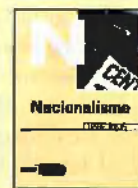

Denes 10 Editorial
"Contes de tots", 5

Nacionalisme

Isaiah Berlin

Ben mirat, pocs fenòmens socials i polítics de profunda transcendència han estat fins a tal punt malinterpretats o deformats com el nacionalisme. Usaiàh Berlin, un dels màxims exponents del pensament liberal contemporani, mira d'aclarir-ne alguns punts.

Tàndem
"Arguments", 1